

नवीन शेती कायदा-२०२०

शेतक-यांना प्रथम प्राथमीकता

कृषि कायद्यामध्ये बदल करण्याची गरज

- देशाची आर्थिक सुधारणा / उदात्तीकरण झाली पण तुलनात्मक दृष्ट्या इतर क्षेत्रापेक्षा कृषि क्षेत्राचे सुधारणा / उदात्तीकरण कमी.
- शेतक-यांकडे असणारे कमी भांडवल व अपुरी कर्ज व्यवस्था.
- शेतक-यांना प्राप्त होणा-या माहितीचा अभाव.
- शेतक-यांना परवाना देण्यास प्रतिबंध.

शेतकरी उत्पादन : व्यापार व वाणीज्य कायदा-२०२०

- शेतक-यांना आपल्या पसंतीच्या ठिकाणी योग्य मोबदल्यामध्ये शेतीमाल विकण्याचे व विकत घेण्याचे स्वातंत्र्य.
- कृषि उत्पन्न बाजार समिती बाहेर भयमुक्त वातावरणामध्ये राज्यांतील व इतर राज्यातील व्यापा-या बरोबर व्यवसाय करण्याची मुभा.
- कृषि उत्पन्न बाजार समीत्या सुरुच राहतील कायद्यातील तरतूदीनुसार शेतक-यांना शेतीमाल विपणनासाठी अतिरीक्त बाजार पेठेची उपलब्धता.
- शेतक-यांना त्यांच्या कृषि मालाची रक्कम त्याच दिवशी किंवा कामकाजाच्या ३ दिवसाच्या आत देणे बंधन कारक.
- ऑनलाइन व्यापार करण्याची मुभा असेल.

किमान आधारभूत किंमत व कृषि सेवा कायदा-२०२० द्वारे (सशक्तीकरण तथा संरक्षण)

- शेतकरी व व्यापारी यांच्यामध्ये कृषिमाल व्यापार व कृषि सेवा व्यवस्थित होण्याकरीता कायदेशीर बाबींचा समावेश.
- उत्कृष्ट शेती करीता केंद्र सरकार द्वारे मार्गदर्शक तत्वे देण्यात आली आहेत.
- कृषिमालाची किंमतीचा करारामध्ये स्पष्ट स्वरूपात उल्लेख केला जाईल.
- कृषिमाल विक्रेता शेतकरी व खरेदीदार व्यापारी या दोघांचे हक्क अबाधीत ठेवून त्यांच्यातील वाद मिटवीण्याची पध्दती नमूद करण्यात आली आहे.

आवश्यक वस्तू / सुधारणा कायदा - २०२०

- सदरील कायदा खाली नमूद केलेच्या परिस्थितीमध्ये लागू होईल:
- युध्दजन्य परिस्थिती.
- दुष्काळ.
- अनन्यसाधारण भाववाढ.
- नैसर्गिक संकट.
- कृषिमाल साठवणूक कायदा केवळ भाव वाढीवर अवलंबून असेल. हे फक्त तेव्हाच लागू होईल जेव्हा फळपिके व भाजीपाला पिकामध्ये सर्वसाधारण दरापेक्षा १००% दरवाढ होइल व इतर पिकामध्ये ५०% दरवाढ होईल.

नवीन कृषि कायदे: शेतक-यांसाठी फायदे

- एकीकृत बाजार व्यवस्था.
- शेतक-यांना पाहिजे तेथे व पाहिजे त्या व्यापा-याला त्याचा कृषिमाल विकण्याचे स्वातंत्र्य.
- कृषि उत्पन्न बाजार समीत्यांच्या एक अधिकारशाही चा शेवट.
- किमान आधारभूत किमतीवर परिणाम नाही हे शेतक-यांसाठी सुरक्षा कवच आहे.
- शेतक-यांच्या हक्काचे / अधिकाराचे संरक्षण करण्यासाठी कायदेशीर मार्गाची निर्मिती.
- बाजारामध्ये शेतक-यांना द्यावी लागणारे कर, व इतर आकार यामध्ये बचत व चांगले बाजार मूल्य मिळणे.
- शेतक-यांच्या शेतामधील पायाभूत सुविधांचा विकास.
- करार शेती, शेतमालाला योग्य भाव आणि कृषिमालाचे मूल्यसवर्धनासाठी प्रोत्साहान.
- छोट्या शेतक-यांसाठी शेती व्यवसाय फायदेशीर होऊ शकतो.

कृषि सुधारणा कायद्याचे फायदे

अ.क्र.	कृषि सुधारणा कायदा लागू होण्यापूर्वी	कृषि सुधारणा कायदा लागू झाल्यानंतर
१.	शेतीमाल केवळ कृषि उत्पन्न बाजार समितीमध्ये विकण्याची मुभा व्यापारी व मध्यस्थ दलालांची एक अधिकारशाही ज्यामुळे शेतीमालाचे कमी मुल्यांकन.	कृषि उत्पन्न बाजार समिती किंवा इतर कृषि माल खरेदी दाराना कृषि उत्पादन विकण्याची मुभा कृषि उत्पादनाला विक्रीला अनेक विकल्प उपलब्ध झाल्याने चांगला बाजारभाव.
२.	कृषिमाल एकदा बाजारात आणल्यावर मिळेल तो भाव स्विकृत करावा लागत असे.	कृषि माल वाढीव भावासाठी व्यापा-यांच्या दारात तडजोड करणे शक्य.
३.	बाजार समिती शुल्क, दलाली आडत, तसेच विक्रेत्यांनी लावलेले इतर अधिभार देण बंधन कारक.	कोणतेही शुल्क नाही, इतर कर नाही, विक्रेते व्यापारी यांची मोठया प्रमाणावर बचत.
४.	किमतीमध्ये भिन्नता, असंगठीत बाजार व दलालांची मोठी शृंखला.	कृषिमाल भावामध्ये उत्पादकाचा मोठा समभाग, कमी अथवा नगन्य मध्यस्थ दलाल.
५.	ग्रामीण युवकांना शेती माल विक्रीमध्ये संधी नाही.	ग्रामिण युवक विक्री व्यवस्थेमध्ये सहभागी होऊ शकतात.
६.	मध्यस्था व्यतिरीक्त सरळ ग्राहकांना थेट विक्री करता येत नाही.	मध्यस्थाना डावलून थेट ग्राहकांना विक्री करता येईल.

अ.क्र.	कृषि सुधारणा कायदा लागू होण्यापूर्वी	कृषि सुधारण कायदा लागू झाल्यानंतर
७.	सद्यस्थितीमध्ये कृषि उत्पन्न बाजारसमिती व्यतिरीक्त फळे व भाजीपाला विकण्याची स्वातंत्र्य काही राज्यांमध्ये सुरू आहे.	हे स्वातंत्र्य सर्व प्रकारच्या कृषि उत्पादनाला संपूर्ण देशासाठी लागू होईल.
८.	अल्पभूधारक शेतकरी यांची कृषिमाल खरेदी विक्री करण्यामध्ये सौदेबाजी करीता सक्षम नाहीत.	शेतक-यांच्या कायद्यासाठी करार व ठरविलेली किंमत मिळण्याची हमी.
९.	करार शेती काही मर्यादीत व्यापारी व नौकरशाहा नियंत्रीत करीत होते.	शेतक-यांसाठी अनुकूल शर्तीच्या परिस्थितीमध्ये करार. व करारामध्ये ठरल्याप्रमाणे रक्कम मिळण्याची हमी.
१०.	शेतकरी मूल्यवर्धन साखळीचा भाग नाहीत.	मुल्यवर्धन साखळीमध्ये शेतक-यांना सहभागी होता येईल.
११.	मध्यस्थ दलालांच्या मोठ्या साखळीमुळे निर्यात क्षमता कमी.	निर्यातीकरीता चालना मिळून शेतक-यांना चांगला भाव मिळेल.

शेतक-यांचा शेतीमाल खरेदीमध्ये वाढ

सन २००९-१० ते २०१३-१४ शी तुलना करता मागील ५ वर्षा करीता हमीभाव मिळण्यामध्ये वाढ झाली आहे.

- भातामध्ये २.४ पटीने वाढ (रू. ४.९५ लाख करोड).
- दालवर्गीय पिकामध्ये ७५ पट वाढ (रू. ४९,००० करोड).
- तेलवर्गीय पिकामध्ये १० पट वाढ (रू. २५,००० करोड).
- गहु पिकामध्ये १.७७ पट वाढ (रू. २.९७ लाख करोड).

मान्यता वि वास्तविकता

अ.क्र.	समज	वास्तव
१.	शेतक-यांना शेती कायद्याचा फायदा नाही.	शेतकरी त्यांच्या खरेदीदारांची निवड करून त्यांची किंमत ठरवू शकतात.
२.	शेतक-यांसाठी वादविवादाचे निराकरण नाही.	कायदा स्थानिक प्रांत अधिकारी पातळीवर कमी खर्चासह मुदतीच्या विवादाच्या निराकरणाला प्रोत्साहित करतो.
३.	शेतक-यांना वेळेवर मोबादला मिळणार नाही.	करारावर त्याच दिवशी किंवा ३ दिवसांच्या आत शेतक-यांना पैसे देण्याचे खरेदीदार द्यावे लागेल.
४.	शेतकरी संघटनांना फायदा होणार नाही.	सर्व शेतकरी संघटनांना “शेतकरी” समजले जाईल आणि त्यांना समान लाभ मिळेल.
५.	एमएसपी सुरू राहणार नाही.	पूर्वीप्रमाणेच एमएसपी सुरू राहिल.
६.	एफसीआय शेतक-यांकडून होणारी खदेरी थांबवेल.	एफसीआय आणि इतर सरकारी संस्था पूर्वीप्रमाणेच शेतक-यांकडून खरेदी सुरू ठेवतील.

अ.क्र.	समज	वास्तव
७.	शेतक-यांना कृषी उत्पन्न बाजार समिती बाहेर विक्रीसाठी परवाना आवश्यक आहे.	शेतकरी बाजारपेठेत मंडई विकत घेऊ शकतात ज्याला चांगला भाव मिळेल, नोंदणी / व्यवहार शुल्क भरण्याची आवश्यकता नाही.
८.	कृषि उत्पन्न बाजार समिती भविष्यात बंद पडतील.	पूर्वीप्रमाणे मंडी यंत्रणा सुरूच राहणार आहे.
९.	कायद्याने राज्य एपीएमसीच्या अधिकारांवर हल्ला केला आहे.	कायदा एपीएमसी कायद्यास कमकुवत करत नाही. यामुळे मंड्यांबाहेर जादा व्यापार करता येतो.
१०.	कायदा शेतक-यांच्या देयकाचे रक्षण करित नाही.	कायद्यात शेतक-यांच्या हिताचे रक्षण करण्यासाठी पुरेशी मार्गदर्शक सूचना देण्यात आल्या आहेत.
११.	कायदा कॉर्पोरेट्सद्वारे शेती भूसंपादनास कारणीभूत ठरेल.	कायद्यानुसार शेतकरीची जमीन / कायमस्वरूपी हस्तांतरण बंदी असेल.

- गेल्या दोन दशकांपासून विविध सरकारांकडून शेतीविषयक समस्यांबाबत भागीदारांचा सल्ला सुरू आहे.
- तज्ञ समिती २००३ शंकरलाल गुरू यांनी १९५५ च्या थेट विपणनास प्रोत्साहन देणे आणि विपणन विस्तार सेवांमध्ये खाजगी क्षेत्राचा सहभाग यासाठी आवश्यक असणारी वस्तूंची रद्दबातल सूचना सुचविली.
- इंटर मिनिस्ट्रीअल टास्क फोर्स २००२ आणि एपीएमसी कायद्यातील विपणन व्यवस्था सुधारणांचे पुनरुज्जीवन करण्याची अट आणि करार शेतीस प्रोत्साहित करते.
- कृषी विपणनाबाबत एपीएमसी अधिनियम २००३ हे राज्य सरकारच्या सल्लामसलत करून तयार केले. २००७ मध्ये मॉडेल एपीएमसीचे नियम बनले.
- श्री. एम.एस. स्वामीनाथन २००६ अंतर्गत राष्ट्रीय कृषी आयोगाने युनिफाइड राष्ट्रीय बाजाराला प्रोत्साहन देण्याची शिफारस केली.
- कृषी पणन प्रभारी राज्य मंत्र्यांची समिती व्यापक सल्ला २०१० साठी स्थापन केली मार्केटमधील विखंडन दूर करण्यासाठी आणि कृषी उत्पादनांसाठी राष्ट्रीय बाजाराला प्रोत्साहन देण्यासाठी मॉडेल एपीएलएम २०१७ कायद्याची रचना.

ॡ राज्यांनी दत्तक घेतले:

- फार्म अध्यादेश जून २०२० लागू होण्यापूर्वी राज्याशी नियमित सहभाग कायम आहे.
- एका राष्ट्राच्या एका बाजारपेठेच्या जागृतीसाठी एफपीओ आणि सहकारी शेतकरी संघटनांना संवेदनशील करण्यासाठी व्यापक पावले उचलली.

सल्लागार प्रक्रिया : कालावधीनुसार

